

Solenoide

Mircea Cărtărescu

Solenoides

Traducció del romanès d'Antònia Escandell Tur

ÀNCORA, 4

EDICIONS DEL PERISCOPI

Títol original: *Solenoid*

© Mircea Cărtărescu / Paul Zsolnay Verlag Wien, 2015

Primera edició: octubre del 2017

Primera edició en aquesta col·lecció: juny del 2026

© de la traducció: Antònia Escandell Tur, 2017

© de la il·lustració de la coberta: Mercè Iglesias i Alex Ferreira, 2017

© d'aquesta edició: Edicions del Periscopi SL, 2026

Publicat per Edicions del Periscopi SL

info@periscopi.cat | Web: www.periscopi.cat

Facebook: www.facebook.com/Periscopi

X: x.com/Ed_Periscopi | Instagram: [@edicions_del_periscopi](https://www.instagram.com/edicions_del_periscopi)

Impressió: Romanyà Valls, Capellades

Imprès a Catalunya – *Printed in Catalonia*

Edició a càrrec d'Aniol Rafel i Marta Rubirola

Maquetació i disseny interior: Tono Cristòfol

Correcció: Miquel Saumell Santaugènia, Òscar Lozano, Núria Saurina Eudaldo i Júlia Egido Lorente

Disseny de la col·lecció i coberta: Tono Cristòfol

ISBN: 979-13-87726-21-8

Dipòsit legal: B 11012-2026

La traducció d'aquest llibre ha rebut una ajuda del Romanian Cultural Institute.

We acknowledge the support of the Romanian Cultural Institute for this translation.

Project financed by

Una part de la traducció d'aquest volum ha estat realitzada en el marc del «Programa de tallers FILIT per a traductors», al Memorial Ipotești - Centre Nacional d'Estudis Mihai Eminescu de Romania.

Tots els drets reservats. Queda rigorosament prohibida, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, sota les sancions establertes per la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer o préstec públics.

Un home de sang pren llot d'una carena
i modela el seu gran fantasma
de somieig, ombres i fragàncies,
i l'amolla viu entre nosaltres.

Però la seva ofrena sembla tan vana
com bella és la melodia dels llibres.
Llibre estimat, llibre inútil,
tu no respons cap pregunta.

Tudor Arghezi, *Ex libris*¹

Primera part

He tornat a agafar polls, a hores d'ara ja no em sorprenç, no m'es-vero, no em fan fàstic. Només em piquen. De llémenes, en tinc sempre, me les espolso al lavabo, en pentinar-me: són uns ouets d'un color nacrat, lluent, una mica més foscos que la pica de porcellana esmaltada. Després netejo les que queden enganxades entre les pues de la pinta amb un raspall de dents vell, aquell que té el mànec ple de floridura. No sé com fer-m'ho, per no agafar polls: soc professor a una escola d'extraradi. La meitat dels nens en duen, en dona fe l'assistentia sanitària a principis de curs, durant la revisió mèdica, quan examina els cabells dels estudiants amb els mateixos gestos experts dels ximpanzés —malgrat que no fa petar amb les dents les closques de quitina dels insectes que captura—. En comptes d'això, recomana als pares una solució d'un color blanquinós, que put a producte químic, la mateixa que, fet i fet, també utilitzen els professors. Al cap d'uns dies, el tuf de la solució contra els polls se sent per tota l'escola.

Amb tot, com a mínim no tenim xinxes, fa molt que no se'n veuen. D'aquestes també me'n recordo, les vaig poder veure amb els meus propis ulls quan tenia ben just tres anys, a la caseta de Floreasca on vam viure entre el 1959 i el 1960. El pare apartava d'una revolada el matalàs del llit per mostrar-me-les. Eren unes

boletes de color morat, dures i llunts com nabius, o com aquelles baies negres que fa l'heura i que sabia que no havia de ficar-me a la boca. Amb la diferència que les boletes del matalàs i del somier fugien campí qui pugui cap als racons més amagats, tan esvalotades que em feien esclafir de riure. Cada cop que tocava canviar els llençols, anava tot desficiat per tornar a veure aquells animalons rabassuts que apareixien quan el pare aixecava el cantó més pesant del matalàs. Aleshores reia amb tantes ganes que la mare, que em feia anar amb els cabells llargs i rulls, em prenia en braços de seguida, escopint-me per foragitar el mal d'ull. Tot seguit el pare venia amb la bomba d'insecticida i brufava d'aquell líquid pudent les xinxes arrecerades a les juntures de la fusta, que fugien a la desbandada. M'agradava l'olor que feia la fusta d'aquell llit, com un avet regalimant de resina, m'agradava, fins i tot, la fortor de l'insecticida. El pare deixava caure el matalàs i venia la mare amb una braçada de llençols. Quan n'estenia un a sobre del llit, s'inflava com un bunyol de vent enorme, i jo em delia per ficar-m'hi a sota. Em tirava al llit i esperava que el llençol em caigués al damunt, a poc a poc, dibuixant sobre la forma del meu cosset un gargot de plecs i arrugues. En aquell temps les habitacions se m'afiguraven grans com uns hangars per on anaven i venien aquells dos éssers gegantins que, no se sap per què, tenien cura de mi: la mare i el pare.

I tanmateix, no recordo les picades de les xinxes. La mare em deia que són com uns cercles petitons i vermells a la pell, amb un puntet blanc al centre. I que coïen més que no picaven. En fi, el cas és que sempre agafo polls dels nens quan m'inclino sobre els seus quaderns, és com una malaltia de la professió. Porto els cabells llargs des de l'època que hagués pogut fer-me escriptor. Les grenyes són l'única cosa que en conservo, d'aquella professió. I els jerseis de coll alt, de l'estil dels que portava el primer escriptor que he vist mai, el d'*Esmorzar amb diamants*, una imatge que conservo, gloriosa i intocable, dins la memòria. Els meus cabells sempre cauen sobre els cabells embullats i plens de cintetes de les noies.

Els insectes s'enfilen per aquests filaments cornis i translúcids. Les seves urpes tenen la mateixa curvatura d'un pèl, i s'hi aferren a consciència. Després es passegen per la pell del cap i hi deixen els excrements i els ous. Fiblen la pell, d'un blanc immaculat, com de pergamí, perquè mai no ha estat exposada al sol, i se'n nodreixen. Quan la picor es fa insuportable, obro l'aixeta de l'aigua calenta a la banyera i em preparo per exterminar-los.

M'agrada el brogit de l'aigua quan cau a la banyera, aquest borboleig impetuós, la caiguda turbulenta i en espiral de milions de gotetes i filets d'aigua, la bullidera del doll en arribar a la gelatina verdosa de l'aigua que creix infinitesimalment, guanya terreny, s'infla i conquereix sobtadament les parets de la banyera, com una marabunta de formigues transparents barbullint dins la selva amazònica. Tanco l'aixeta i tot queda en silenci, les formigues es fonen les unes en les altres i el safir, tou com la gelea, queda quiet i em mira, com un ull serè i expectant. Entro dins l'aigua nu, amb voluptat. Submergeixo el cap de seguida, sento com les parets de l'aigua s'enfilen per les galtes i les temples amunt. L'aigua m'estreny, pesa al meu voltant, em fa levitar. Soc el pinyol d'una fruita amb la polpa d'un verd blavós. Els cabells s'estenen fins a les parets de la banyera, com un ocell negre amb les ales desplegades. Els pèls es repelleixen, cadascun és independent, cadascun sura per entre el altres sense tocar-los, com els tentacles d'un lliri de mar. Sacsejo el cap per sentir com es tensen els pèls, com s'estenen sobre l'aigua densa i acumulen pes, un pes inesperat. És difícil arrancar-los dels seus alvèols d'aigua. Els polls s'arrapen bé a aquestes soques gruixudes, es fan amb elles una sola cosa. Els seus rostres inhumans semblen astorats. Les closques són de la mateixa matèria que els filaments de pèl. També s'estoven dins l'aigua bullent, però no es desfan. Els tubets respiratoris que tenen a banda i banda de l'abdomen gofrat estan ben tancats, com els narius de les foques. Floto dins la banyera passiu, estovat com un preparat anatòmic, i noto com la pell dels dits s'infla i s'arruga. Jo també soc tou, com si estigués recobert de quitina transparent. Les mans,

mortes, suren a la superfície. El sexe també vol redreçar-se, com si fos un tap de suro. És tan estrany que tingui un cos, que estigui dins d'un cos.

M'incorpo i començo a ensabonar-me els cabells i el cos. Quan tenia les orelles sota l'aigua podia sentir ben clares les converses i l'enrenou de l'apartament del costat, com dins un somni. Ara hi tinc taps de gelatina. Em passejo els palmells, plens de sabó, pel cos. El meu cos no em desperta cap mena d'erotisme. És com si em passés els dits per la ment, i no pel cos. La meva ment vestida de carn, la meva carn vestida de cosmos.

Així com no m'he esverat pas en descobrir que tinc polls, tampoc no em sorprenç gaire quan m'arribo al melic amb els dits plens de sabó. Ja fa un bon parell d'anys que ho noto, i és clar que al principi em vaig espantar, perquè havia sentit dir que pot ser que el melic se't clivelli. Però mai havia tingut problemes amb el meu, que no era més que un forat al ventre «enganxat a l'espina-da», com solia dir la mare. Al fons d'aquesta cavitat hi havia alguna cosa d'estranya al tacte que no em va arribar a preocupar mai. El melic no era més que el clotet umbilicat de la poma, allà on li neix la cua. Nosaltres també hem crescut, com les fruites, d'un peciòl virat de venetes i d'artèries. Però des de fa un parell de mesos que, quan passava el dit per sobre d'aquest accident al meu cos, només per no deixar-lo sense rentar, sentia aquella cosa més estranya que mai, sentia que no hauria hagut de ser allí: ara era una mena de botonet que em va esgarrinxar el tou del dit, que no era orgànic, que no formava part del meu cos. Estava adherit al nòdul de carn pàl·lida que sotjava des d'allà baix, com un ull entre dues parpelles. Per primer cop me'l vaig examinar amb atenció, sota l'aigua, apartant amb els dits els marges de la fenedura. Com que no hi veia prou bé em vaig incorporar a la banyera, i una lent d'aigua va lliscar del melic, a poc a poc. I ves per on, em vaig dir amb un somriure, que aquí estic, mirant-me el melic... I sí, allà el tenia, semblava un nòdul pàl·lid, darrerament més protuberant que de costum, perquè als gairebé trenta anys els músculs de la panxa

havien començat a relaxar-se. Una incrustació com la ungleta d'un nen, a una de les volutes del nòdul, no va ser més que brutícia. Però a l'altre costat, rígid i dolorós, hi havia aquell llucet de color verd fosc que havia sentit amb el tou del dit. Me'n feia creus, de què podria ser allò. Vaig mirar d'abastar-lo amb les ungles però, tot estirant, vaig sentir un dolor lleu que em va espantar: podia ser una berruga, i no era gaire sensat furgar-hi. Valia més oblidar-lo i deixar-lo tranquil, allà on havia crescut. Al llarg de la vida ens surten pigues, berrugues, durícies i altres porqueries que carreguem amb resignació, per no parlar de les ungles i els cabells i les dents que ens cauen: bocins de nosaltres que ja no ens pertanyen i atenyen una vida independent. Gràcies a la cura que hi va prendre la mare, dins d'una capseta de caramels Tic Tac encara conservo totes les meves dentetes de llet, i també gràcies a ella guardo els tirabuixons que portava quan tenia tres anys. Les fotografies amb el vernís clivellat i les vores dentades com les dels segells també són testimonis d'aquest tipus: el nostre cos s'ha interposat en algun moment entre el sol i la lent de la màquina fotogràfica i ha deixat la seva ombra a la pel·lícula, de la mateixa manera que durant un eclipsi l'ombra de la lluna s'estén per sobre del disc solar.

Però al cap d'una setmana, de nou a la banyera, em vaig tornar a sentir el llombrícol irritat: aquell bocinet sense identificar s'havia allargat i em provocava un cert desfici, més que no pas dolor. Quan tenim mal de queixals, ens els burxem amb la llengua tot i saber que al capdavant no hi trobarem més que un dolor lancinant. Qualsevol cosa al mapa sensible del nostre cos que surti d'allò familiar ens enfelloneix i ens desficia: cal, a qualsevol preu, fugir de la sensació de neguit que ens dona aquest mal viure. De tant en tant, a la nit, quan me'n vaig a dormir, en treure'm els mitjons sento que la pell carnosa, d'un groc translúcid, que hi ha a un costat del dit gros està molt gruixuda. Agafo amb els dits la durícia, l'estiro, hi graponejo durant mitja hora fins a aconseguir tren-car-ne un bocí, l'estiro una mica més, amb els tous dels dits adolorits, irritat i preocupat, i per fi n'arrenco una cotna gruixuda,

vidriosa, solcada de papilles digitals, un centímetre sencer de pell morta, que queda penjant del dit com una pelleringa. No la puc acabar d'arrencar, perquè ja he arribat a la pelleta innervada de sota, que fa mal, però tanmateix he d'aniquilar aquesta frisança, aquest neguit. Agafo les tisores i la tallo, i després me la miro una bona estona: una escorça blanca que he fet jo, ves a saber com, igual que no recordo com he fabricat els meus ossos. La doblego entre els dits, l'oloro, fa una olor lleu d'amoníac: és un bocinet orgànic però mort, que ja era mort quan formava part de mi i m'afegia uns grams de pes, i que em continua enrabiant. No la vull llençar, així que apago el llum i m'acotxo sota la vànova, amb la pelleta entre els dits, i l'endemà ho hauré oblidat tot completament. Tanmateix, vaig una mica coix durant un temps: em fa mal el dit, allà on me la vaig arrencar.

De manera que vaig començar a estirar suaument la protuberància dura que treia el cap pel melic, fins que, de sobte, va sortir. Era un petit cilindre de mig centímetre de llargada i del gruix d'un llumí. Semblava renegrit de tan vell, ple de verdet i ronyós. Era una cosa prehistòrica, momificada, saponificada, què sé jo. El vaig posar sota el doll d'aigua de l'aixeta i la capa d'engrut va marxar, i vaig poder veure que molt temps enrere aquella coseta devia ser d'un color groguenc, tirant a verd. La vaig posar dins una capseta buida de llumins. Semblava el cap cremat d'un misto.

Unes setmanes després em vaig treure del melic, estovat per l'aigua calenta, un altre bocí del mateix material dur i allargat i, aquest cop, dues vegades més llarg. Aleshores vaig poder observar que estava fet de petites fibres retorçades, i em vaig adonar que es tractava d'un cap flexible de cordill. Era cordill, un cordill ordinari, d'empaquetar. El mateix que, vint-i-set anys enrere, havia servit per lligar-me el llombrígol a la casa de maternitat miserable, per a famílies obreres, on vaig néixer. Ara el meu melic l'avortava, lentament, un bocinet a les dues setmanes, un altre bocinet al cap d'un mes, després un altre al cap de tres mesos. El d'avui és el cinquè i me'l trec amb cura i voluptat. El redreço, el netejo amb

l'ungla, el rento a l'aigua de la banyera. És el bocí més llarg de tots els que he tret fins ara, i espero que també sigui el darrer. El poso a la capseta de llumins, amb els altres: semblen dòcils, mentre jeuen torts, amb els seus colors grogosos, verdosos, negres, i els caps lleugerament esfilegassats. Són del mateix cànem que s'utilitza per fer les bosses de la compra de les mestresses de casa, aquelles que els tallen les mans quan són plenes de patates, del mateix cànem que es fa servir per lligar paquets. Pel dia de la Mare de Déu solíem rebre un paquet d'uns parents del pare que vivien al Banat: pastissos amb sèsam i mel. El cordill del paquet, d'un color de cafè verdosenc, era la meua alegria: el feia servir per lligar els poms de les portes perquè la mare no tornés a fer cap nen. A cada pom hi feia desenes, centenars de nusos.

Surto de la banyera degotant d'aigua i mirant de fugir de l'angoixa que em provoca el meu melic. Agafo l'ampolla amb la substància contra els polls de darrere el vàter i m'aboco al cap un dit d'aquest líquid feterós. Em pregunto de quin curs els he agafat aquest cop, com si això tingués importància. Qui ho sap, potser en té, d'importància. Potser a cada carrer del barri i a cada aula de l'escola hi ha una subespècie de poll diferent, d'un grandària diferent.

M'esbandeixo aquesta substància fastigosa i tot seguit començo a pentinar-me sobre la pica de porcellana, que relleix de tan neta. I van caient els paràsits, l'un rere l'altre: dos, cinc, vuit, quinze... Són molt petits, cadascun estovat dins de la seva pròpia goteta d'aigua. És difícil distingir-ne els cossets, amb l'abdomen inflat i tres potetes a cada costat que encara remenen. El seu cos i el meu cos, ara que estic nu i xop, acotat sobre la pica, estan compostos dels mateixos teixits orgànics. Tenen òrgans i funcions anàlogues. Tenen ulls que veuen la mateixa realitat, peus que els transporten pel mateix món, interminable i incompreensible. Volen viure, tant com jo. Els esbandeixo de la pica amb una manotada d'aigua. Les canonades els engoleixen i van a parar a les canals subterrànies.

Me'n vaig a jeure, amb els cabells humits, al costat dels meus humils tresors: la capseta de caramels Tic Tac amb les dentetes de llet, les fotografies de quan era petit i els pares eren a la flor de la joventut, la capseta de llumins amb el cordillet que m'ha sortit del llombrígol, el diari. Com faig sovint als vespres, m'aboco les dentetes al palmell: aquestes pedretes lluentcs que encara són tan blanques, fa molt temps van ser dins la meua boca, i les feia servir per menjar, per pronunciar paraules, per mossegar com un cadell. M'he preguntat moltes vegades com seria tenir en algun lloc una bosseta de paper amb les meves vèrtebres de quan tenia dos anys o amb les falanges dels meus dits quan en tenia set...

Torno les dents al seu lloc. Voldria, també, mirar-me algunes fotografies, però estic massa cansat. Obro el calaix de la tauleta de nit i ho entaforo tot a dintre, en una capsa que vol semblar de pell de serp, esgrogueïda, que fa molt temps havia contingut una maquineteta d'afaitar, una brotxa i una capseta de fulles d'afaitar Astor. Ara hi tinc aquestes despulles que són els meus tresors. Em passo la vànova per sobre el cap i miro d'adormir-me ràpid i, si pot ser, per sempre més. La pell del cap ja no em pica. A més, com que ha passat fa poc, espero que aquesta nit no torni a passar.